

TYPOTEX

3200 Ft

Encyclopedia towards a post-anthropocentric world

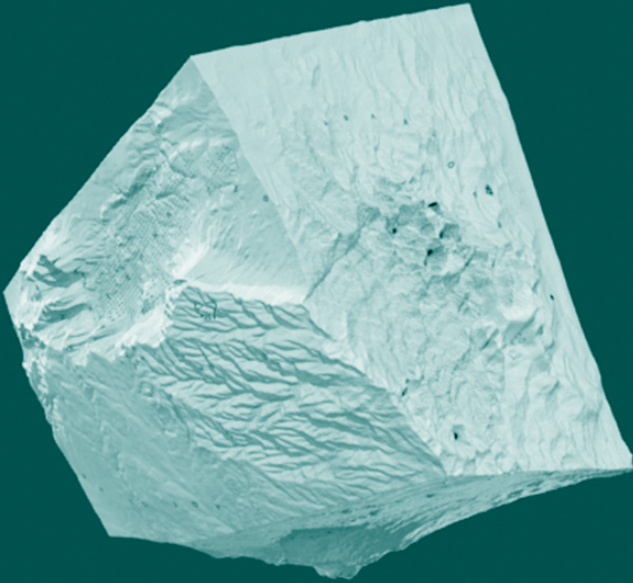
extrodæsia encyclopædia enciklopédia # extrodæsia encyclopædia enciklopédia

Enciklopédia egy emberközpontúságot meghaladó világhoz

extrodæsia

Encyclopedia towards
a post-anthropocentric
world

xtr realm

Edited by
Anna Zilahi
Gideon Horváth
Rita Süveges

extrodæsia

Encyclopedia towards
a post-anthropocentric
world

TYPOTEX

Tenderpixel

Tender
BOOKS

This book has been published with the financial support of the József Attila Circle, the Government of Orosháza and Tenderpixel and Tenderbooks.

Anna Zilahi is the recipient of the Zsigmond Móricz Fellowship.

© The authors, Typotex, Budapest, 2019
English translation © Owen Good & John Szabó, 2019
Revised by Márk Losoncz

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means

ISBN 978 963 493 049 5

TYPOTEX PUBLISHING
The Publisher is the member of the Hungarian Publishers' & Booksellers' Association est. 1795.

Book design by Rita Süveges
Illustrations by Gideon Horváth & Rita Süveges

Printed by Multiszolg Ltd.

Page of contents

9. Foreword
13. actor / actant – Balázs Keresztes
13. agency – Balázs Keresztes
14. age of asymmetry – xtro realm
14. Amerindian perspectivity – xtro realm
15. animal gaze – Kornélia Deres
16. Anthropocene – xtro realm
17. ant colonial consciousness – Réka Patrícia Bereznai
18. apocalypse / the anthropology of the survivor – Mária Z. Nemes
20. arche-fossil – xtro realm
20. archipelago – xtro realm
21. borders – Anna Zilahi
22. caicho – Máttyás Sirokai
22. collectivity – Balázs Keresztes
23. contingency – Balázs Keresztes
24. correlationism – xtro realm
25. dark objects – xtro realm
25. dinosaur – Lóránt Kiss
26. disequilibrium ecology – Réka Patrícia Bereznai
26. ecoholocation – Anna Zilahi
27. eidotheatre – Kornélia Deres
27. eider ducks – Máttyás Sirokai

-
27. five types of objects – **Ákos Kele Fodor**
30. flat ontology – **Máté Bordás**
31. fold – **Máté Bordás** – **Balázs Keresztes** – **Lóránt Kiss**
34. Gaia – **xtro realm**
35. georever – **xtro realm**
36. historical paradox – **Ákos Kele Fodor**
36. horizon ecology – **gut flora paradox** – **Ákos Kele Fodor**
37. hybrids – **Réka Patricia Bereznai**
37. hyperobject – **Balázs Sirokai**
38. kinship – **xtro realm**
39. local manifestation – **xtro realm**
39. machine soul – **Kinga Tóth**
40. material cycles (flow of materials) – **Ákos Kele Fodor**
40. nature – **xtro realm**
42. natural contract – **xtro realm**
43. new materialism, neo-materialism – **Márk Losonc**
44. noumenon, thing-in-itself – **Immanuel Kant**
45. objects/craft – **Márió Z. Nemes**
47. objects/craft – **Márió Z. Nemes**

48. object oriented ontology – Balázs Keresztes
49. oktopus – Kinga Tóth
49. open encasement – Balázs Keresztes
50. outpour for three orbs – Anna Zilahi
51. overmining/undermining – Anna Zilahi
52. plant-time – Kornélla Deres
54. power of object – xtro realm
55. rare – Ákos Kele Fodor
55. robbabee – Lőránt Kiss
55. soil – Anna Zilahi
57. speculative turn – Lőránt Kiss
60. spheres – Máttyás Sirokai
61. technoanimism – Mária Z. Nemes
61. tectony – Kinga Tóth
62. thing and object – Balázs Keresztes
62. virtual proper being – Lőránt Kiss
63. withdrawal – Lőránt Kiss
67. Afterword – Lőránt Kiss
70. Sources

Márk Losoncz

Foreword to an encyclopaedical venture

When Henry of Ghent and Duns Scotus introduced the extraordinary neologism, *realitas*, around the 13th-14th century based on the term *res*, they could not have anticipated the wide-ranging impact of their innovation. This spurs the question: what purpose does a separate discourse about reality serve, if it is not differentiated, if everything is already real? We can state without exaggeration that already then the concept of reality served exclusion and hierarchization: it was only to include that which is substantial, (f)actual and material; it screened out everything else, including fictitious entities (*res ficta*) and chimeras.

Today – centuries later – when numerous theoretical and practical schools have labeled themselves as *new realisms* (or refer to their novelty in other ways: *speculative turn*, *new materialism*, etc.), the greatest change they introduce is an ambition to shift towards a more integrative image of reality. Accordingly, they suggest that these new ontologies need to be flat; that is, they do not sub- or superordinate, while considering the diversity and mobility between the layers of reality. This erodes or radically alters a multiplicity of dichotomies (the material/cultural, environmental/social, subjective/objective, bodily/charged with meaning, organic/inorganic, mental/artificial, non-human/human). Not only does this reveal the fragility and incidental nature of the link between human and the world, but also human's fragmentation. "A large amount of house dust is epidermis; mother, the room is full of you.", "there is more life (beings and information) on my surface than inside me... We are inside me, multiplied, packed into each other.", "we grow a membrane and learn to swim, to touch, to stroke other skin still shedding, we're not slimy enough yet, but our fins are growing between our fingers".

If there is a form that matches these traverse movements, boundary-crossing, substitutable pronouns, then that is the encyclopedia; especially, if it does not aim to provide the age's synthesis of disciplines, but opens new horizons. Leaping from one entry to another,

from a visual insertion to a prose verse is not a mechanical shift between two elements, but an act of connection that also creates. It is not the mediation between two immovable, easily localizable points, but contents folding into one-another. There is no meta-code which functions as a key to understanding all of its parts – the elements explicate each other, uncontainingly. Connection as invention. Borges' Chinese encyclopedia blurred taxonomy, but our task is to now inquire about the existence of taxonomy. We may not need alternative classification strategies, bizarre tables featuring mermaids, animals embalmed or painted with exquisitely fine camel hair brushes; instead, we need a dynamic and complex image of reality, which posits that coming into existence cannot be impeded. Irrespective of how they describe the emerging diversity, as the unforecastable and interlaced interconnections of actants, as the proliferation of fields of interpretation that cannot be collapsed into one-another, as the lively development of singularities and attractors, one thing is definitive: the path can only take us from one developing multiplicity to another. The encyclopedia is the adequate form for this, if it is able to convey the qualitative variability of tendencies and turn multifaceted divergences into events. It is a perturbing system of crossing links that impact and are impacted. We could think that it is a miniature image or at least a slice of reality, even though we will face increased complexity regardless of which momentum we blow up. Neither of its components becomes empty, if we scrutinize it under a microscope. Heavy thoughts fit onto a small surface. An encyclopedia can neither be small or large – it embodies the open, but in their own right independent scales' permeability. A work of this sort, by its sheer nature, cannot be the output of a single individual or monolingual artefact, in-fact, it provides a locus for a multiplicity of languages, and its content cannot be exhausted in the publication's materiality. Sharing it increases its value, as opposed to decreasing it. Already within itself it overcomes boundaries, and it simultaneously transgresses itself: it surfaces in installations, exhibitions, virtual spaces. Instead of the encyclopedia becoming the imaging of the world, the world becomes an encyclopedia. It ingests, devours, incorporates.

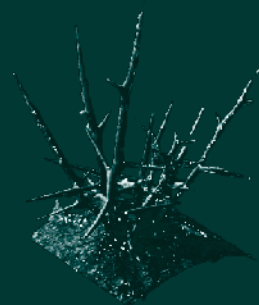
Frederic Jameson suggests that our day and age's cultural logic requires our adherence to the magic words of interlinking and heterogeneity. Is this only an act of ideology? Shouldn't we learn to divide, disjoin, break up to create homogenous fields once again? Nonetheless, new realist theories and related streams of thought do not accept an attitude of oblivious agreement or the habitual practice of

conjoining everything and ultimately nothing. They cling to a critical position, but without presupposing that the layers of reality have to exist in unperturbed symbiosis. Complex systems thrive from their instability, their power stems from their vulnerability and unchecked richness – the question is only whether they can turn this abundance, imbalance, contingency to their benefit. The Capitalocene could not function, if the in- and outward loops of the demand-supply-price market mechanisms would not partially be incoherent; it would be very naïve, if we were to place it in contradistinction to full composedness, complete harmony, and undisturbed consensus. Accordingly, the encyclopedia format has to affirm its own instability and its ability to destroy – even when this is directed at itself. It has to become the "criticism of criticism's criticism". It behaves as "[r]ogue objects (...) which penetrate a system in an unexpected manner without a calculable, fixed path, like an asteroid in the solar system. Their surfacing can delete existing relations, rewriting gravitation between objects, and changing the central role of bright objects." Doubt without systemic, finished standards of reality, flirting with even greater complexity, mercilessly pointing out blind spots, positions left open.

"To open us up to the inhuman and the superhuman (...) this is the meaning of philosophy"¹, wrote Gilles Deleuze. But who will descend into the abyss and rid themselves of the fear that the little which they had until now will cease to exist? Who dares to create a map that rids oneself of their location's surety and offers a palette of infinite perspectives? Who is willing, not only to learn to live with the non-human, but become something entirely different, become distorted or renewed beyond recognition? Who will have the power to acquiesce into the unsurpassable asymmetry between us and objects, into the ungraspable nature of *hybrid* and *dark objects*? Maybe we need to ask the question in a different manner: not who as a singular, but as a plural, including more of us as the flexible subjects of a collective, in becoming-something-together. Otherwise, it would be unbearable, much too unbearable. A handhold is necessary above the abyss. If writing in pairs already surpasses additive cooperation and creates masses, what potential may lie in an expansive community? We still do not know, we have not yet assessed what an encyclopedia is capable of.

---

1. Deleuze, G.: *Bergsonism*. New York. Zone Books, 1991. 28.

Losoncz Márk

Előszó egy enciklopédikus vállalkozáshoz

Amikor Genti Henrik és Duns Scotus a 13-14. században a res, a dolog terminusára építve egy különös neologizmust vezettek be, nevezetesen a realitást, nem számíthattak rá, hogy újításuknak milyen szerteágazó utótörténete lesz. Máris felmerül a kérdés, hogy mívégre a valóságról szóló diskurzus, ha nincs megkülönböztető ereje, ha minden már eleve valós? Nos, túlzás nélkül állíthatjuk, hogy a valóságfogalom már ekkor is a kizárást, a hierarchizálást szolgálta: csakis azt volt hivatott átfogni, ami lényegi, (f)aktuális és dologi – minden egyéb, így a fiktív entitások (res ficta) és a kímérák, kirostálódott.

Ma, sok évszázaddal később, amikor megannyi elméleti és gyakorlati törekvés illeti magát az *újrealizmus* névvel (vagy más módon utal a benne rejlő nővumra: *spekulatív fordulat*, *újmaterializmus* stb.), az egyik alapvető változást mintha éppen az integratívabb valóságképre való törekvés jelentené. Ennek jegyében sugallják, hogy az újdonsült ontológiának laposnak kellene lennie, vagyis nem alá-főlérendelőnek, ám úgy, hogy közben szem előtt tartsa a valósággrétegek rendkívüli diverzitását és a köztük levő átjárhatóságot. Ellentétpárok sokasága (anyagi – kulturális, természeti – társadalmi, alanyi – tárgyi, testi – jelentéssel teli, szerves – szervetlen, mentális – mesterséges, nem emberi – emberi) épül így le vagy alakul át radikálisan. Nem csupán ember és világ viszonyának törekenységére, esetlegességére derül fény, hanem magának az embernek a fragmentáltságára is. „A házi por lényegében halott emberi hám; anya, tele van veled a szoba.”; „több élet (lény és információ) van a felszínenem, mint bennem... Bennem vagyunk, megsokszorozottan, belesomagolva egymásunkba...”; „hártyát növesztünk, és megtanulunk úszni, tapintani, simogatni a másik még leváló bőrt, nem vagyunk elég nyálkásak még, de uszonyaink már nőnek az ujjak között”.

Ha van forma, amely ezeknek a transzverzális mozgásoknak, határátlépéseknek, cserélhető névmásoknak megfelel, az az enciklopédia, különösen, ha nem a kor áttekintését vagy interdisciplináris szintézist kíván nyújtani, hanem újabb távlatok megnyitására törekszik. Az egyik szócikkről a másikra, az egyik vizuális betétről valamely prózaversre ugrás nem két elem közti mechanikus

váltás, hanem teremtő összekapcsolás. Nem két megingathatatlan, könnyedén lokalizálható pont közti közvetítés, hanem a tartalmak lendületes egymásba redőződése. Nincs olyan metakód, amely minden rész megértéséhez kulcsként szolgálhatna – az egyes elemek egymást értelmezik visszatartathatatlannul. Konnexió mint invenció. Borges kínai enciklopédiája csupán elmosódottabbá tette a taxonómiát, a feladat most az, hogy rákérdézzünk magára a taxonómia mibenlétére. Talán nem alternatív osztályozási stratégiákra, bizarr táblázatokra van szükség, bennük szírénekkkel, bebalzsamozott vagy roppant finom teveszór ecsettel festett állatokkal, hanem sokkal inkább olyan dinamikus és összetett valóságképre, amely szerint a létrejövés feltartóztathatatlan. Akárhogyan írják is le a keletkező sokféleséget, *aktánsok* szövevényes és előrejelezhetetlen egybekapcsolódásaként, értelemmezők egymásra redukálhatatlan burjánzásaként, szingularitások és attraktorok eleven alakulásaiként, egy bizonyos: valamely formálódó sokaságtól csakis egy másik sokasághoz vezethet az út. Az enciklopédia az alkalmas forma, amennyiben képes megjeleníteni a tendenciák minőségi változékonyságát, eseménnyé avatni a sokrétű elágazásokat. Vissza-és előrecsatolások, diagonális kötelékek bonyolult, felforgató rendszere. Azt hihetnénk, hogy a valóság vagy legalábbis valamely szeletének miniatűr képe, holott bármely mozzanatát nagyítsuk is ki, csakis a komplexitás további fokozódásával szembeülhetünk. Egyik alkotórésze sem válik üressé, ha mikroszkóp alatt tekintünk rá. Egy minimális felületen maximális súlyú gondolatok is elférhetnek. Tulajdonképpen az enciklopédia nem lehet kicsi vagy nagy – a maguk nemében önálló, ugyanakkor nyitott léptékek közti átjárhatóságot testesíti meg. Egy ilyen mű természeténél fogva nem lehet egyetlen ember műve vagy egynyelvű, sőt, feltétlenül nyelvek sokaságának ad teret, amiképpen nem merülhet ki materializálódott kiadvány voltában. A megosztásával nem csökken, hanem nő az értéke. Önmagán belül is átlépi a korlátokat, s egyúttal önmagán kívülre merészkedik: installációkon, kiállításokon, virtuális terekben tűnhet fel. Ahelyett, hogy az enciklopédia a világ leképezése lenne, a világ válik enciklopédiává. Bekebelezi, felfalja, magáévá teszi.

Korunk kulturális logikája – sugallja Fredric Jameson – szin-te megköveteli az összekapcsolás és a heterogenitás varázsszava melletti elköteleződést. Vajon merőben ideológiai tevékenységről lenne szó? Nem kellene-e újra megtanulnunk szétválasztani, diszkontinuussá tenni, megtörni, homogén mezőket képezni? Mindazonáltal az újrealista elméletek és a velük rokon áramlatok nem fogadják el az önfeledt igent mondás attitűdjét, a mindent, vagyis végső soron semmit sem való összeillesztés kényszer-

cselekvését. Anélkül ragaszkodnak a kritikai állásponthez, hogy közben feltételeznék, a valósággrétegeknek háborítatlan szimbiózisban kellene lenniük. A komplex rendszerek pontosan az instabilitásukból élnek, erejük a sérülékenységből, kontrollálhatatlan gazdagságukból fakad – a kérdés csupán az, hogy a hasznunkra tudjuk-e fordítani ezt a bőséget, egyensúlyhiányt, bizonytalanságot. A „kapitalocén” nem működhetne, ha a kereslet, kínálat és ár piaci mechanizmusai, a be- és kimeneti hurkok nem lennének legalább részben koherenciamentesek, mi sem lenne hát naivabb, mint a teljes összeszedettséget, a hiánytalan harmóniát, a zavartalan konszenzust vele szembeállítani. Ennek megfelelően az enciklopédiaformának is affirmálnia kell önnön ingatagságát, és, akár önmagával szemben is, a romboló képességét. A „kritikai kritika kritikájává” kell lennie. Meglehet, olyanná válik, mint „a lázadó tárgyak, (...amelyek váratlanul, kiszámítható, kötött pálya nélkül hatolnak be egy rendszerbe, mint egy aszteroida a Naprendszerbe, eltörölve az addigi viszonyokat, átírva a tárgyak közti gravitációt, megváltoztatva a világos tárgyak központi szerepét”. Módszeres, kész valóságmércek nélküli elbizonytalanítás, a még nagyobb komplexitással való kacérkodás, a vakfoltokra való könyörtelen rámutatás, nyitva hagyott pozíciók.

„Megnyílni az embertelen és az emberfeletti számára. (...) ez a filozófia értelme”¹ – írta Gilles Deleuze. Nos, ki lesz az, aki alászáll a szakadékba, s megszabadul a rettegéstől, hogy immár az a kevés sem lesz, ami eddig volt? Ki merészel olyan térképet készíteni, amely megfoszt a tartózkodási hely evidenciájától, és a perspektívák végeláthatatlan palettáját nyújtja? Ki hajlandó – nem pusztán megtanulni együttélni a nem emberivel, hanem – valami egészen mássá válni, a felismerhetetlenségig eltorzulni vagy megújulni? Kinek lesz ereje beletörödni a köztünk és a dolgok közötti felülmúlhatatlan aszimmetriába, a *hibrid és sötét tárgyak* megragadhatatlanságába? Talán másképpen kell felvetnünk a kérdést: nem ki, hanem kik, feltétlenül többes számban, a kollektív kijelentések rugalmas alanyaiként, az együtt-valamivé-válásban. Másként elviselhetetlen lenne, túlságosan is elviselhetetlen. Kell a fogódzó az irdatlan hasadék felett. Ha már az tömeget képez, és nem csupán additív együttműködés, amikor ketten írnak, vajon milyen lehetőségek rejlenek egy kiterjedtebb kollektívumban? Még mindig nem tudjuk, még mindig nem mértük fel igazán, mire képes egy enciklopédia.

---

1. Deleuze, G.: *A bergsoni filozófia*. Budapest, Atlantisz, 2010. 33.

